

کاستی‌های کاربرد صحیح

نمی‌تواند راهکار درستی برای استفاده از آن در بسیاری از موقعیت‌های آموزشی ارائه دهد. در اسناد بالادستی، توجه درستی به این رشته و قابلیت‌های آن نشده و فناوری آموزشی تنها در دل مسائلی از قبیل فضا و تجهیزات دیده شده است.

برخی از معلمان به دنبال تقویت توانمندی‌های خود برای استفاده از فناوری آموزشی در عمل نیستند و آن‌هایی که مهارت لازم را دارند، با مشکلات متعددی، به لحاظ سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، مواجهند. نگاه مدیران به کاربرد فناوری آموزشی مادی است و در مقابل ورود این رشته و تخصص به مدارس خود مقاومت می‌کنند، غافل از اینکه کاربرد صحیح فناوری آموزشی می‌تواند در بلندمدت از هزینه‌های بسیاری بکاهد. دانش‌آموزان به استفاده از فناوری‌های نوین علاقه‌مندند، اما مهارت کاربرد آن‌ها در حوزه یادگیری را ندارند و والدین این فناوری‌ها را مخل و مزاحم آموزش تلقی می‌کنند. مشکلات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری هم که همیشه وجود داشته و نیازمند توجه بیشتری است.

همه این نواقص و کاستی‌ها باعث شده در موقعیت‌ها و شرایط گوناگون، از جمله تعطیلی مدرسه‌ها به دلیل شیوع کرونا، ضرورت وجود متخصص فناوری آموزشی در مدرسه‌ها بیشتر از گذشته حس شود. چه بسیار معلمانی که نیازمند همراهی و کمک تخصصی برای تولید محتوای آموزشی و اجرای آموزش‌های مجازی بودند و از چنین نعمتی بی‌بهره ماندند. در صورت حضور چنین فردی در مدرسه، حجم کار و نگرانی ناشی از آن کمتر می‌شد و مدیران و معلمان با فراغ بال بیشتری به ارائه آموزش‌ها در محیط‌های مجازی می‌پرداختند.

فناوری آموزشی حوزه‌ای حساس و پراهمیت، به‌خصوص در ارتباط با نظام تعلیم‌وتربیت رسمی است. این رشته علمی، از بدو تأسیس تاکنون نتوانسته است جایگاه خود را بیابد و کاربرد آن در نظام تعلیم‌وتربیت همیشه با کاستی‌هایی روبه‌رو بوده است که می‌تواند نتیجه عوامل متعددی باشد، از جمله:

۱. مسائل مربوط به استادان؛
 ۲. مسائل مربوط به فارغ‌التحصیلان این رشته؛
 ۳. مسائل مربوط به نگاه و نگرش آموزش‌وپرورش به فناوری آموزشی؛
 ۴. مسائل مربوط به سیاست‌گذاری در زمینه کاربست فناوری آموزشی؛
 ۵. مسائل مربوط به توانمندی اولیای مدرسه اعم از مدیران، معاونان و معلمان در خصوص کاربرد فناوری آموزشی؛
 ۶. مسائل مربوط به توانمندی دانش‌آموزان و والدین آن‌ها و نوع نگاه والدین به کاربرد فناوری در آموزش؛
 ۷. مسائل سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در آموزش‌وپرورش در راستای کاربرد فناوری آموزشی.
- به‌طور کلی، به نظر می‌رسد استادان این رشته باید در برخی موقعیت‌ها در حد توان خود مدعی زمامداری نظام تعلیم‌وتربیت می‌شدند، ولی متأسفانه کوتاهی ورزیدند و تقریباً در انزوا و تنها به‌عنوان یک مدرس دانشگاه فعالیت کردند. دانشجویان و فارغ‌التحصیلان این رشته در موقعیت‌های واقعی حضور نداشته‌اند و به همین دلیل نه‌تنها ممکن است دانش و مهارت‌ها و نگرش‌های لازم یک متخصص فناوری آموزشی را نداشته باشند، حتی توان اینکه زمینه‌های فعالیت خود را تشخیص دهند نیز ندارند.
- نگاه و نگرش آموزش‌وپرورش به این رشته کاملاً ابزاری است و

عوامل کاستی در کاربرد صحیح فناوری آموزشی

استادان

متأسفانه به نظر می‌رسد استادان این رشته توان نظریه‌پردازی، نظریه‌شناسی همراه با تفکر سنجش‌گرایانه، مهارت‌های عملکردی به‌عنوان متخصص فناوری آموزشی و همچنین جرئت و جسارت لازم را در اجرای رسالت خود و تلاش برای معرفی و سامان‌دهی این رشته نداشته‌اند و در معرفی و تبیین رشته (چیستی، چرایی و چگونگی فعالیت رشته) کوتاهی ورزیده و موجب شده‌اند این رشته همچنان ناکارآمد و ناشناخته باقی بماند و تحصیل‌کرده‌های آن، در مقایسه با مقام و جایگاهی که باید داشته باشند، مظلوم و منزوی واقع شوند.

سیاست‌گذاری‌ها

در اسناد مهم مربوط به نظام تعلیم و تربیت، از جمله در سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی، به استفاده از فناوری‌های جدید در نظام تعلیم و تربیت اشاره و تأکید شده است. اما متأسفانه در این اسناد، فناوری در کنار فضا و تجهیزات دیده شده و البته به‌شدت بر فضا و تجهیزات تمرکز شده است. به نظر می‌رسد در این اسناد جای زیرنظامی مختص فناوری آموزشی که بتواند ابعاد گوناگون فناوری آموزشی را پوشش دهد و مصداق‌ها و دستورالعمل‌هایی عملی برای کاربست این رشته ارائه دهد، خالی است.

معلمان

متأسفانه برخی از معلمان نه تنها فناوری آموزشی را نمی‌شناسند، بلکه به‌هیچ‌عنوان به دنبال تقویت توانمندی‌های خود برای استفاده از فناوری آموزشی در عمل نیستند. عده‌ای از معلمان هم که از توانمندی‌های حرفه‌ای و دانش لازم برخوردار و در کاربرد فناوری آموزشی دارای مهارت‌های لازم هستند، با محدودیت‌های دیگری مواجهند. اغلب معلمان ما آموزش‌های لازم را ندیده‌اند و شاید یکی از دلایل این است که در دانشگاه‌های تربیت‌معلم، درس‌های مرتبط با این رشته را استادان رشته‌های دیگر تدریس می‌کنند.

فارغ‌التحصیلان

ناشناخته‌بودن این رشته و حیطه فعالیت‌های آن برای دانشجویان، تئوری‌زدگی در دوران تحصیل، آن‌هم به‌طور ناکارآمد، نبود تفاوت‌چندان چشمگیر در بین دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و حتی دکترا از نظر علم و عمل آموزشی برای موقعیت‌های واقعی و ایفای نقش به‌عنوان فناور آموزشی، نداشتن انگیزه، دریافت نکردن راهنمایی و هدایت لازم از استادان و حاضر نشدن در موقعیت‌های واقعی و محدود شدن در حصار دانشگاه، از جمله مهم‌ترین مسائلی هستند که در زمینه فارغ‌التحصیلان می‌توان بیان کرد.

سخت افزار و نرم افزار

در سیستم تعلیم و تربیت باید امکانات سخت افزاری و نرم افزاری در حدی فراهم باشد که علاقه مندان و افراد ذی ربط بتوانند به راحتی به آن‌ها دسترسی داشته باشند. البته در کنار این دسترسی، سواد رسانه‌ای خود را هم تقویت کنند. همچنین، برنامه و محتوایی که طراح یا نهاد ارائه دهنده آموزش در قالب فناوری‌های گوناگون می‌گنجانند، نیازمند توجه است و گاهی از داشتن علم، آگاهی و نگرش مناسب نسبت به آن برنامه‌ها و محتویات غفلت می‌شود.

نگاه و نگرش آموزش و پرورش

بسیاری از تصمیم‌گیرندگان و متصدیان آموزش و پرورش با فناوری آموزشی آشنایی لازم را ندارند و این رشته را نمی‌شناسند. در نتیجه، بسیاری از تصمیمات در آموزش و پرورش در بسیاری از موقعیت‌ها با فناوری آموزشی بیگانه است. چنانچه درک و درיافتی از آن نیز وجود داشته باشد، در حد بعد سخت‌افزاری و استفاده از فناوری‌ها برای یادگیری است و به هیچ عنوان دریای بیکران فناوری آموزشی را در بر نمی‌گیرد و معرف آن نیست.

دانش آموزان و والدین

بسیاری از والدین فناوری را نه تنها ابزاری برای تسهیل یادگیری نمی‌دانند، بلکه آن را زینتی و مزاحم یادگیری نیز می‌دانند و از اینکه فرزندانشان از ابزارهایی نظیر تلفن همراه و تبلت برای یادگیری استفاده کنند رضایت ندارند. برعکس، دانش آموزان با فناوری‌های روز بسیار عجین شده‌اند و به استفاده از این فناوری‌ها در فعالیت‌های خود علاقه‌مندند. دانش آموزان انواع فناوری‌ها را می‌شناسند، اما مشکل آنجاست که مهارت استفاده از آن‌ها را برای دریافت آموزش کسب نکرده‌اند.

مدیران

نگاه مدیران مدرسه‌ها به کاربرد فناوری آموزشی نگاه‌های مادی و ابزاری است و چنین نگاه‌های تلقی زینتی بودن و هزینه‌بر بودن استفاده از فناوری آموزشی در مدرسه‌ها را ایجاد می‌کند. به همین دلیل، در مقابل ورود این رشته به مدرسه‌های خود مقاومت می‌کنند. در حالی که یکی از افرادی که غالباً حضورش در مدرسه ضروری و جایش در کنار معلمان و کارکنان مدرسه خالی است، معاون فناوری است.

